

Imre Lajos idevonatkozó, egyre nagyobb hatású munkásságát nem ismerteti.

A könyv írója erős történelmi érzékkel, az egyes korok sajátos nevelési viszonyaiba való élénk beleéléssel dolgozta ki a tárgyat, gyűjtötte össze az anyagot. Helyesen fogta fel, hogy a kátétanítás módszerét az oktatási módszer történelmi fejlődéséből kiszakítani nem lehet, a kettő együtt jár s egyik a másikat magyarázza, külön nézni a kérdést: béna lett volna a mű. A szerző érdeklődési irányának megfelelően különösen a református kátétanítás történelmi fejlődése s vezető emberei részeseültek bőszéges méltatásban. Az egyes korok olyan terjedelemben jutottak mélyenjáró elemzéshez, amely mértékben a nevelői gondolkodás fejlődésében részt vettek. Itt talán lehetett volna a politikai történelem korszakain belül a neveléstörténet korszakait is alapul venni a keretezéshez. Gazdaggá teszi a mű tartalmát az idevágó német, francia és angol szakirodalom forrásainak értékesítése. Külön érdeme a könyvnek a magyar fejlődés alapos ismertetése.

Meg kell azonban említenünk, hogy a munkában a nevelés és oktatás együtt-emelegtetése fogalomzavart terjeszt vagy takar. A katechumenus, katechumenatus, katechézis szó írása nem egységes, a szók görög származása alapján nem kétséges a helyes írásmód (görög idézet erre van is a könyvben). A magyar szemet bántja, ha tanmód, tanforma, stb. szokat kénytelen olvasni; ezeken a nyelvi alakokon ma már szerencsésen túljutottunk.

Dr. Juhász Béla.

Bartos Imre dr., Madácsy László dr. és Vajtai István: A te íróid. A magyar irodalom nagyjai történelmi és módszeres megvilágításban. Szeged, 143 1.

A módszeresen, adathalmazással felépített irodalomtörténetek a pozitívizmus hagyományai, szükség is van rájuk, de csak úgy, mint a lexikonokra. A szellemtörténelmi látással írt irodalomszemléletek a lelket igyekeznek megragadni az íróban is, meg a művében is, adatok, események mellékessé törpülnek bennük. Végül — ami bennünket elsősorban érdekel — az iskolai irodalomtörténet igyekszik mindkét iránynak s. mellette a didaktikai követelményeknek is eleget tenni. Látjuk tehát, hogy nem is a tudomány, hanem az iskolakönyv lép fel a legnagyobb igényekkel az irodalomtörténet-íróval szemben. Ezért érzik a magyar irodalomtanárok állandóan hiányát egy olyan könyvnek, amely a lényegét adja a magyar irodalomnak azok számára, akik el nem rontott képzelettel közelednek feléje. Ezt a hiányt igyekszik betölteni Bartos, Madácsy és Vajtai könyve. Maguk a szerzők is vallják: „Amit az élményteremtő olvasás és beleélő megbeszélés után a jegyzetbe íratnánk s ahogyan érettségien is szeretnénk hallani, azt a szöveget állítottuk össze.“ Hozzá kell még tennünk, hogy helyesen válogattak, nem akartak pólirodalomtörténetet adni az iskolakönyvhöz, a magyar irodalomból csak a legnagyobbak kerültek bele. Az anyagot módszeresen állították össze és dolgozták fel a jó tanár óravázlata s nem a diák élményképe alapján; az élmény majd ebből alakul, hogy időtálló legyen. A szerzők gondosan ügyeltek arra, hogy könyvükben csak a maradandó értéktételek foglaljanak helyet; állást csak ott és annyiban foglalnak, amennyiben azt a pedagógiai követelmények indokolták, sőt elengedhetlenné teszik. Az általános módszertani keretet, amit bevezetésükben közölnek, igyekeznek mindvégig megtartani, hogy ezzel a könnyű áttekinthetőség könnyen tanulhatóvá tegye a könyvet. Ezt a törekvést szolgálják a lapszéli jegyzetek is, amelyek alkalmazásánál sikerült elkerülniök a legnagyobb hibát, a tárgyi adatközlés zsúfoltságát. A logikus-diszkurzív gondolatmenet egyszerűségét és tiszta formáit igyekeztek tárgyalásukban is, jegyzeteikben is alkal-

mazni, hogy az emlékezet könnyen és pontosan fogadja be a tartalmakat. A nyelvezet világos, sehol sem erőltetett, vagy éppen olyan bombasztikus, hogy a mondatok elmondhatók is legyenek azok számára, akik tanulás, vágy közlés alkalmával — emlékeztük sajátos természete miatt — ragaszkodni kénytelenek a bevéselt szöveghez. Feltűnő talán, hogy az újabb magyar irodalomtörténet (a XIX. sz. elejétől) foglalja el a könyv nagyobb részét s így az egyoldalúság vádjá érhetné a szerzőket, akik azonban tanították a magyar irodalmat, tudják, hogy nemcsak az utasítások fordítanak erre nagyobb gondot, hanem a fogékony fiatal lélek is közelebb érzi magához azokat az írókat, akik már az ő nyelvén beszélnek vele s problémáik korunk problémái is. Ami örökkévaló a régi magyar irodalomban, azt biztos ítéllettel válogatták ki és rajzolták meg a szerzők. Könyvük pedagógiai élmény a tanárnak és kitűnő segédeszköz, sőt értékébresztő találkozás az irodalommal a diáknak.

Berky Imre.

Dr. Verbényi László: A soproni rajziskola története (1878—1909). A József Nádor Műszaki és gazdaságtudományi Egyetem Neveléstudományi Intézetéből, 2., Budapest, 1940., 70 l. 8°.

Úttörő munkát végzett *Imre Sándor* azzal, hogy konkrét módon megjelölte a magyar neveléstudomány feladatait. Kutató elméhez illő körültekintéssel vizsgálta meg a hazai nevelés történetének perdöntő bizonyítékait, s így eljutott ama felismeréshez, hogy a magyar neveléstörténet szintézisét csak apró monográfiák megírása után lehet közmegnyugvásra elkészíteni.

A tanítómesternek ebbe a munkaszervezetté lett célkitűzésébe kapcsolódik bele Verbényi László munkája. Élvezetes stílusban megírt munkája a soproni rajziskola történetét adja az 1778—1909 közötti időben.

Sokoldalú kérdéscsoport foglalkoztatta a szerzőt. Bevezetésében (4—8 l.) a szaknevelés XVIII. századi kezdeményezéseit vizsgálja, s megállapítja Sopron városának ipari és kereskedelmi központ-jellegét. Problémaköreit kifejezően tüntetik föl a fejezetcímek: II. A rajziskola az elemi iskola keretében, 1878—1873. (9—54), ebben a részben igen gazdag forrásutalással nagyszerű fejlődéstörténeti képet kapunk. A legújabbkori fejlemények tárgyalása a III. fejezetben történik. A rajziskola tanügyi szervezeten kívül városi kezelésben, 1873—1909. (54—61.) A történelmi érdeklődésű pedagógus nagy figyelemmel olvassa el a Függelékben (63—65.) közölt öt ismeretlen rendeletet, amelyet a Helytartótanács bocsátott ki (1800—1848 között) a rajziskolák viszonyainak szabályozása céljából. Kitűnik a szóbanforgó rendeletekből, hogy az ellenőrzés hiánya miatt felterjesztett rajzok nagyon kezdetlegesek, s e jelenségek közül arra következtet, hogy a mesterjelöltek színvonala csökkenőben van. Konkrét utasításokat közöl a helytartótanácsi rendelet a rajziskolát fenntartó városokkal a színvonal emelése céljából.

Mint történész a legnagyobb örömmel üdvözlöm e munkát, mert a szerző módszertani eljárása a modern történettudomány szempontjait tükrözi. A munka díszére válik az is, hogy levéltári forrásanyagot használt, s jegyzeteit a köztörténettel foglalkozó kutató is hasznosíthatja. Németnyelvű összefoglalása (66—70.) lehetővé teszi eredményeinek átvételét.

Végül rámutatok Verbényi László művének másirányú jelentőségére. Különösen napjainkban ébredtünk rá a gyakorlati pályák felbecsülhetetlen értékére. E felismerés azonban csak egy vékony értelmiségi réteghez fűződik. Közvélemény e kérdésben azonban csak úgy alakulhat ki, hogyha a társadalom nemcsak merő kön-